

Rekommenderade riktlinjer för Mittuniversitetets övningskoleverksamhet

Reviderad 2022

Inledning

Syftet med de framtagna riktlinjerna är att upprätthålla en övningskoleverksamhet med hög kvalitet och vänder sig till samverkansparterna (Mittuniversitetet och kommunerna) inom övningskoleverksamheten. De rekommenderade riktlinjerna är framtagna i samverkan mellan representanter från kommunerna och Mittuniversitetets lärarutbildning vid Kvalitetsinternatet den 3–4 juni 2019. Dokumentet har därefter reviderats i samband med Kvalitetskonferensen 1 september 2022 och förnyelse av vfu-avtal.

De rekommenderade riktlinjerna ska ses som ett stöddokument för att upprätthålla och säkerställa kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen för Mittuniversitetets förskolläraryrket och lärarstudenter och utgår från 2 kap. i Förordningen om utbildning till lärare och förskollärare, *Särskilda bestämmelser om övningskolor och övningsförskolor*:

10 § *En övningskola eller övningsförskola är en eller flera skol- eller förskoleenheter inom grundskolan, gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen eller förskolan där*

1. *ledning, organisation och undervisning såväl som kvalitets- och utvecklingsarbete håller god kvalitet,*

2. *det finns så många lärare eller förskollärare som är handledare att var och en av dem handleder endast ett fåtal lärar- eller förskollärestudenter, och*

3. *handledarna har*

a) *nödvändig lärar- eller förskolläraryrkesutbildning,*

b) *minst 7,5 högskolepoäng inom området handledarskap eller motsvarande, och*

c) *bedömts vara särskilt yrkesskickliga lärare och förskollärare.*

11 § *Övningskolor och övningsförskolor ska ge studenterna en inblick i praktisk forskning.*

12 § *Vid högskolorna ska alla studenter fullgöra en så stor del som möjligt av sin verksamhetsförlagda utbildning vid en övningskola eller övningsförskola.*

Högskolan ska eftersträva en hög koncentration av studenter vid varje övningskola eller övningsförskola.

Kraven enligt första stycket eller i 10 och 11 §§ gäller inte om det finns särskilda skäl.

Riktlinjer

Förutsättningar för hög kvalitet i ett övningsskoleområde anges i de framtagna riktlinjerna och handlar övergripande om; **Systematiskt kvalitetsarbete** (kvalitetskriterier), **Organisation** (handlingsplan, professionsseminarier, ledarskap), **Samverkan** (kommunikation) och **Kompetens** (utbildning, kompetensutveckling och praktknära forskning).

Systematiskt kvalitetsarbete

För utvärdering och utveckling av Mittuniversitetets övningsskoleverksamhet ska vfu-verksamheten följas upp på övningsskoleenheten/i övningsskoleområdet, av skolhuvudman och lärarutbildningens vfu-organisation.

Parterna ansvarar själva för hur vfu-verksamheten följs upp och utvärderas utifrån kvalitetskriterierna för Mittuniversitetets övningsskoleverksamhet.

Kvalitetskriterier

Utgår från Förordningen om utbildning till lärare och förskollärare.

Kompetens: Övningsskoleverksamheten ska sträva efter att tillhandahålla tillräckligt med utbildade vfu-handledare för att möjliggöra mottagande av studenter i övningsskoleområdet. För att möjliggöra för kontinuerlig utbildning av handledare tillhandahåller lärosätet handledarutbildning varje termin.

Samverkan: För att bidra till en ökad samverkan om en kvalitativ övningsskoleverksamhet ska kommuner och universitet sträva efter att utveckla strukturer för och delta i erfarenhetsutbyte om verksamhetsförlagd utbildning, både inom kommunerna (exempelvis mellan övningsskolor) och mellan kommuner och universitet.

Koncentration: I ett övningsskoleområde ska övningsskoleverksamheten sträva efter en koncentration av studenter, i syfte att studenter ska få mötas och utbyta erfarenheter med varandra samt att verksamheten upprätthåller en kontinuitet och kvalitet i arbetet med den verksamhetsförlagda utbildningen.

Organisation

Placering av studenten bör genomföras så att denne får möta en variation av verksamheter för en så bred erfarenhet som möjligt. Studenten behöver alltså inte genomföra sin vfu på samma övningsskoleenhet eller i samma övningsskoleområde under sin utbildningstid.

Det ska finnas god kunskap om vad en övningsskoleverksamhet är och bör vara hos all personal från skolchef till student. Övningsskoleverksamhetens organisation ska möjliggöra för handledare och rektorer att kunna delta vid de samverkansaktiviteter som Mittuniversitetet erbjuder.

Vfu-organisationen

Mittuniversitetets vfu-organisation för lärarutbildningen ansvarar för att driva och utveckla övningsskoleverksamheten. Lärarutbildningens vfu-organisation består av vfu-koordinator med övergripande operativt ansvar över vfu-verksamheten, vfu-handläggare, vetenskaplig ledare, kontaktpersoner och lärosätets representant för Regionalt utvecklingsnätverk. Inom vfu-organisationen finns även en vfu-grupp för samverkan där representanter för skolhuvudmännen ingår.

Till vfu-organisationen inräknas också kurslärare och examinatorer för vfu på universitetet samt aktörer i Mittuniversitetets övningsskoleområden och skolhuvudmän, vilka tillsammans med Mittuniversitetet har skrivna vfu-avtal.

Handlingsplan

Det ska finnas en väl förankrad handlingsplan på övningsskolan/övningsförskolan eller i övningsskoleområdet för mottagande av lärarstudenter. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och revideras vid behov. I ett av seminarierna i Mittuniversitetets övningsskoleutbildning får deltagarna stöd att utforma handlingsplan för sin övningsskoleverksamhet. Strukturer och innehållslig inramning för handlingsplanen går att läsa om här: <https://www.miun.se/globalassets/institutioner/utv/vfu/filmer/riktlinjer-for-handlingsplan.pdf>

Professionsseminarier

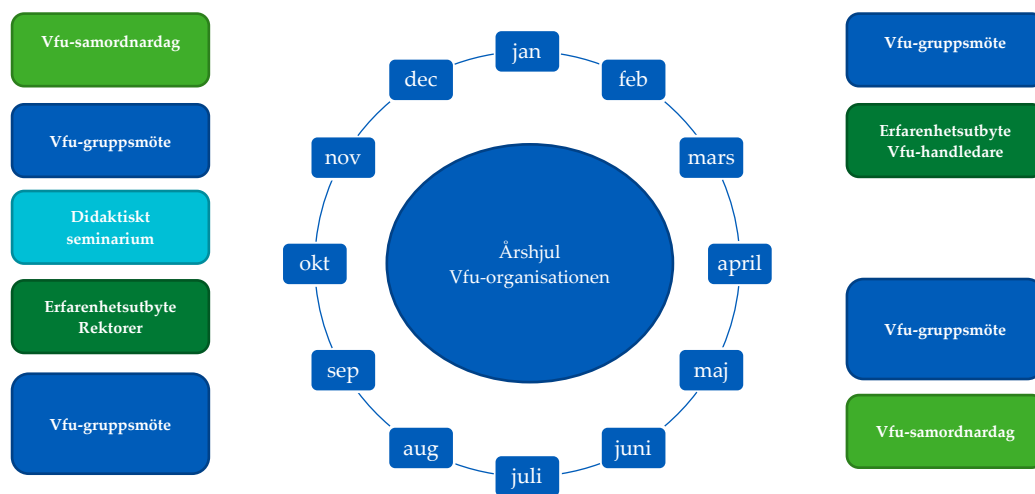
Studenterna ska under sin vfu-period ha möjlighet att delta vid professionsseminarium som övningskoleenheten ansvarar för att planera och genomföra. Ett professionsseminarium kan liknas vid ett kollegialt lärande, då ett för verksamheten angeläget område lyfts i kollegiet tillsammans med studenter. Samtalet ska möjliggöra för deltagarna att sätta ord på den "tysta kunskapen", lära av varandra och integrera teori och praktik. Rektor ansvarar för att skapa förutsättningar för att professionsseminarium bedrivs.

Ledarskap

Ledningens engagemang är betydelsefullt för övningskoleverksamhetens kvalitet. Goda exempel på detta engagemang är att rektor finns med i eller håller samtal med den enskilde studenten i ett initierande och avslutande samtal vid den verksamhetsförlagda utbildningen.

Samverkan

För samverkan inom vfu-organisationen finns ett årshjul som beskriver de aktiviteter som stödjer samverkan mellan Mittuniversitetets lärarutbildning och övningskoleverksamheten. Rektor ansvarar för att skapa förutsättningar för personal att delta i olika samverkansaktiviteter.

Vfu-gruppsmöte

Vfu-gruppen syfte är att samverka om utveckling och kvalitet inom verksamhetsförlagd utbildning och fungerar som en arbetsgrupp/referensgrupp inför olika beslut om vfu-verksamheten. I vfu-gruppen ingår vfu-koordinator, vetenskaplig ledare, kontaktpersoner, studentrepresentant och kommunrepresentanter från Västernorrland, Jämtland respektive norra Hälsingland. Dessa personer är oftast kommunala vfu-samordnare.

Vfu-samordnardag

Syftet med samordnardagen är att möjliggöra för dialog om och förankring av kvalitets- och utvecklingsfrågor inom vfu. Samtliga kommunala vfu-samordnare bjuds in till dessa träffar.

Erfarenhetsutbyte för rektorer

Erfarenhetsutbyten för rektorer syftar till att möjliggöra för rektorer att få aktuell vfu-information och dela erfarenheter kring angelägna frågor för rektorer som tar emot studenter från Mittuniversitetets lärarutbildning.

Erfarenhetsutbyte för vfu-handledare

Erfarenhetsutbyten för handledare syftar till att möjliggöra för handledare att få aktuell vfu-information och dela erfarenheter kring angelägna frågor för vfu-handledare.

Didaktiska seminarier för vfu-handledare och vfu-kurslärare

Syftet med de didaktiska seminarierna är att möjliggöra för vfu-handledare och vfu-kurslärare att få inspiration, ny kunskap och lära tillsammans kring olika didaktiska frågor, för att utvecklas i sitt uppdrag som lärarutbildare.

Kommunikation

En nära och god kommunikation och dialog mellan lärosätet och kommunerna är en förutsättning för samverkan och det gemensamma uppdraget att utbilda morgondagens förskollärare och lärare. Exempel på strukturer för kommunikation mellan lärosätet och kommunerna är vfu-organisationens nyhetsbrev till vfu-handledare, informationsbrev till nya rektorer samt kontaktpersonernas regelbundna kontakt med övningsskoleverksamheten. En annan viktig funktion för kommunikationen är kommunernas vfu-samordnare, som utgör en betydelsefull länk mellan kommuner och universitet.

Kompetens

För att övningsskolan ska ha möjlighet att kontinuerligt ta emot studenter och för att säkerställa att studenter får en tillitsfull och professionell handledning, behöver övningsskolan se till att ha tillräckligt antal utbildade handledare med nödvändig lärar- eller förskolläraryt utbildning. Dessa ska ha bedömts vara särskilt yrkesskickliga lärare och förskollärare och ska ha genomfört handledarutbildning.

Handledarutbildning

För att möjliggöra för kontinuerlig utbildning av handledare tillhandahåller lärosätet handledarutbildning varje termin. Kursen *Lärande genom handledning och reflektion*, 7,5 hp. ges växelvis på campusort Sundsvall och Östersund.

Övningsskoleutbildning

För att öka förskollärares/lärares och rektors kunskap om och förståelse för vad det innebär att arbeta på en övningsförskola/-skola, och genom det skapa en ökad kvalitet i mottagandet av lärarstudenterna, genomgår pedagogisk personal och rektor en utbildning i samband med att enheten blir övningsförskola/övningsskola.

För befintliga övningsförskolor eller övningsskolor som anställt ny personal eller av annan anledning behöver fylla på med kunskap om övningsskoleverksamhet, finns möjlighet att delta i ett eller flera seminarier i övningsskoleutbildningen. Det finns även ett webbmaterial om övningsskoleverksamheten och lärarutbildningen, för att förskolan/skolan ska kunna upprätthålla goda kunskaper och ett gemensamt förhållningssätt om övningsskoleverksamheten. Filmerna finns att se på www.miun.se/vfu.

Kompetensutveckling

Didaktiska seminarier är en kompetensutvecklingsaktivitet som riktar sig till vfu-handledare och vfu-kurslärare. Under seminarierna får deltagarna lära tillsammans utifrån aktuell forskning. Mittuniversitetet ansvarar för att planera och genomföra dessa seminarier. Rektor ansvarar för att skapa förutsättningar för vfu-handledare att delta.

Praktiknära forskning

Mittuniversitetet och kommunerna har ett gemensamt ansvar att i nära samverkan och dialog verka för att studenterna får en inblick i praktiknära forskning under sin verksamhetsförlagda utbildning.